

BANKRUPTCY

KRĀPNIECISKAIS BANKROTS: pazīmes, sekas, prevencija

1

IRINA VORONOVA, Dr.oec, RTU profesore,

LAA valdes locekle

JŪLIJA LIODOROVA, Mg.oec, tiesu eksperte

PREZENTĀCIJAS PLĀNS:

- 1.** Statistika par uzņēmumu maksātspēju Latvijā
- 2.** Pienākums veikt maksātspējas novērtēšanu
- 3.** Krāpnieciskā bankrota pazīmes un sekas
- 4.** Bankrota diagnostika
Rekomendācijas

MAKSĀTNESPĒJAS STATISTIKA:

1. Maksātspējas administrācijas dati par 2017.gada I pusgadu:

- nodrošināto kreditoru atgūtie prasījumi 0,34 EUR*
- nenodrošināto kreditoru atgūtie prasījumi 0,14 EUR*
- «tukšie» uzņēmumi 60%**

2. Valsts policijas dati par 2015.gadu/2016.gadu:

- KL 213.pants: uzsāktie procesi 9/3, izbeigtie 18/13, sodītās personas 2/0

3. Deloitte pētījuma dati par 2008.-2014.gadiem:

- krāpnieciskie bankroti 74,3%**
- viltotie pārskati 76,8%***
- zaudējumi no krāpnieciskām darbībām maksātspējā 128 MEUR

* no prasījuma 1,00 EUR apmērā

** no visiem maksātspējas procesam pieteiktiem uzņēmumiem

*** no krāpnieciskajiem bankrotiem

MAKSĀTNESPĒJAS NOVĒRTĒŠANA:

1. Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums:

- 14.pants (darbības turpināšanas princips)

2. Komerclikums:

- 210.pants (gada pārskata apstiprināšana, darbības turpināšana)
- 219.pants (pašu kapitāla novērtējums)
- 161.pants (ierobežojumi dividenžu aprēķināšanai, izmaksai)

4

Finanšu pārskatu sagatavo, pieņemot, ka

sabiedrība darbosies arī turpmāk !

KRĀPNIECISKĀ BANKROTA PAZĪMES:

uzņēmuma «pārrakstīšana»

«Fēniksa» sindroms

FINANŠU DOKUMENTĀCIJAS FALSIFIKĀCIJA

fiktīvi debitori ,

likvīdu aktīvu izņemšana
nepietiekamā naudas plūsma,
fiktīvi izdevumi,
darījumi ar saistītām personām
dalībnieku aizņēmumi

fiktīvi kreditori,

priekšrocība vienam kreditoram,

dalībnieku
aizdevumi

U.C.

KRĀPNIECISKO BANKROTU IZPLATĪBA:

WORLD CASE:

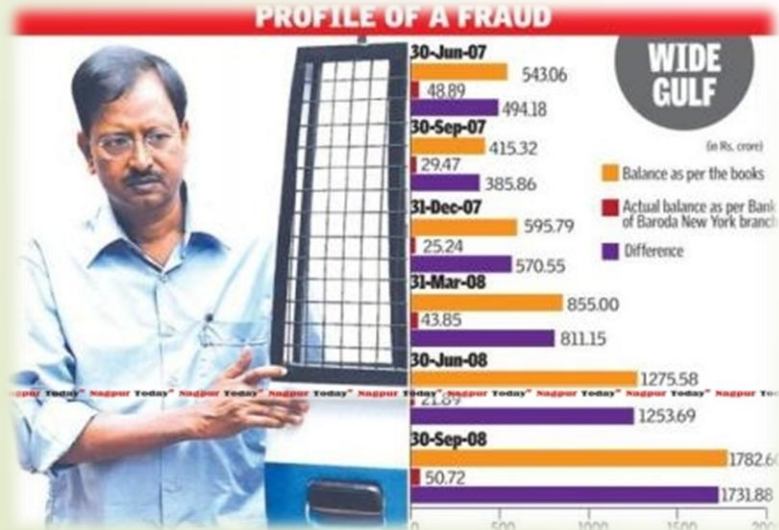
Zzz Best Carpet Cleaning
We Find the DIRT!

\$59.95
 5 Room Maintenance Cleaning & FREE Hall

\$12
 per room & FREE Hall

HOLIDAY SPECIALS!!!

Commercial • Residential • Valleywide • 602-682-7722

WORLD COM CASE SOLUTIONS
 Actions Leads to corporate reform

Lake Loktak
 -Ajay Rodriguez
 -Ajay reddy
 -Abhipsa
 -Karthikeyan.I
 -Manoj
 -Venkat

GLIM PGPM Flex

KRĀPNIECISKĀ BANKROTA SEKAS:

Uzņēmums	Valsts	Nozare	Bankrota gads	Zaudējumi	Kļūdu vērtība pārskatos
ZZZZ Best	ASV	paklāju tīršana	1987	100 milj \$	280 milj \$
Banka "Barings"	UK	kredītiestāde	1995	200 milj £	~1,3 milj \$
Enron	ASV	enerģētika	2001	~2 milj \$	1 milj \$
Qwest Communications	ASV	telekomunikācija	2001	>250 milj \$ (sods)	nav datu
WorldCom	ASV	telekomunikācija	2002	180 milj \$	4 milj \$
Parmalat	Itālija	pārtikas ražošana	2003	14 milj \$	4,9 milj \$
Madoff Securities	ASV	finanšu investīcijas	2008	64,8 milj \$	fiktīva darbība
Banka "Société Générale"	Francija	kredītiestāde	2008	4,9 milj €	nav datu
Satyam Computers	Indija	IT industrija	2009	2 milj \$	1 milj \$

LATVIAN CASE (VĒSTURISKAIS PIEMĒRS):

БИЗНЕС & Балтия
 № 94 (194) МЕЖДУНАРОДНАЯ ГАЗЕТА 24 ноября 1994 г.
 "BUSINESS & THE BALTICS" SUMMARY p. 4

С 22 НОЯБРЯ АО LATGALĪTE ПРЕКРАТИЛО ВСЕ ВЫПЛАТЫ ПО ДОЛГОВЫМ ОБЯЗАТЕЛЬСТВАМ **стр. 2**
В НЕПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ ФИРМЫ РУКОВОДСТВО ВИНИТ СОБСТВЕННЫХ ВКЛАДЧИКОВ

ВНЕМАНИМО ЭКСПОРТЕРОВ И ИМПОРТЕРОВ

В ОЧЕРЕДНО НОВЫЕ СТАВ ТАМОЖЕННЫЕ КОТОРЫЕ ВСЕ В СИЛУ 1 ДЕ

ВСЕ РАБО ДОСТО НА ВСЕХ НЕ ХВАТИТ!

28 ноября 1994 г.

TRANSVEST подошел к концу

В конце прошлой недели стало известно об исчезновении президента финансово-инвестиционного АО TRANSVEST Александра ИСАЧЕНКО с супругой. В БББ имеется сообщение г-на Исаченко о том, что "подходит к концу третья эмиссия акций". Всего было выпущено 9 540 акций на общую сумму 200 000 Ls. Продано — на 120 000 Ls (данные на 04.10.94 г.). В настоящее время возбуждено уголовное дело. Офис фирмы в Риге (Кр. Валдемар, 118, каб. 207) сдан на ответственное хранение. Кроме мебели там ничего обнаружено не было. Известно также, что все банковские счета TRANSVEST пусты.

Еще со времен ООО А&Р и впоследствии, став акционерным обществом, для осуществления своих инвестиционных программ TRANSVEST активно занимался привлечением денежных средств от населения. В заслугу всегда ставилось отсутствие проблем с выплатой процентов по вкладам. По имеющимся данным, примерно 1 031 538 Ls при общей сумме кредитов 3 238 153 Ls, стали возм. требования о возм. (208854).

Еще 7 ноября БББ (см. № 89, стр. 12) опубликовала информацию о финансовом состоянии АО TRANSVEST. Читатель уже тогда мог сделать вывод о возможности "падения" фирмы.

Коэффициент ликвидности — КЛ (ликвидность — способность быстро вернуть краткосрочные долги) составил в АО LATGALITE: на 05.02.93 г. .... 0,025 на 01.01.94 г. .... 0,207 на 01.07.94 г. 0,501

Нормативная величина КЛ, позволяющая верить в надежность фирмы, составляет 0,75. Вывод напрашивается сам собой... Что касается надежд на полный или частичный возврат полученных LATGALITE кредитов, то ба-

Ольга ПАВУК
Игорь МАРКОВ

сово-инвестиционное АО TRANSVEST создано 3 февраля 1994 года путем преобразования ООО А&Р. Учредительский капитал при регистрации составил 500 Ls. 7 февраля было решено увеличить основной капитал до 900 Ls. Решение об увеличении основного капитала до 900 Ls было принято 27 февраля 1994 года. Интересно, что среди шести и гильшей соли, восемь филиалов

Умейте читать цифры

YELLOW PAGES RIGA
 ... enlightening information!

ЕДИНСТВЕННЫЙ БЕСПЛАТНЫЙ БИЗНЕС-

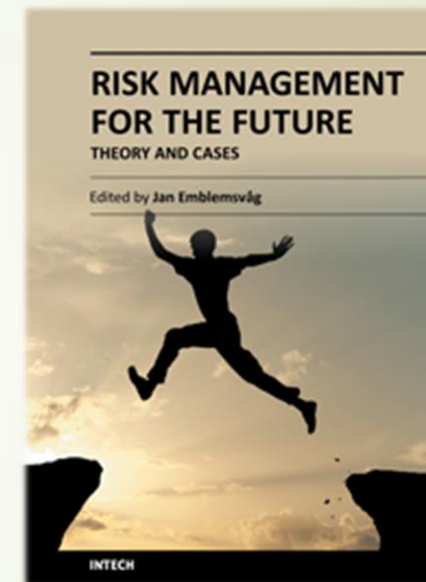
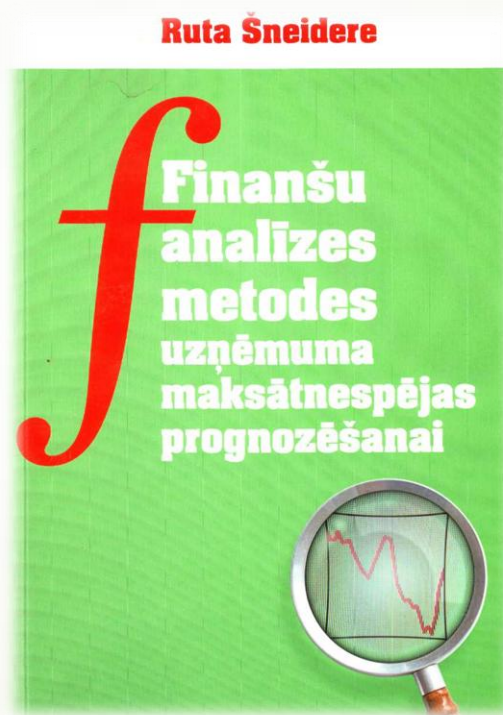
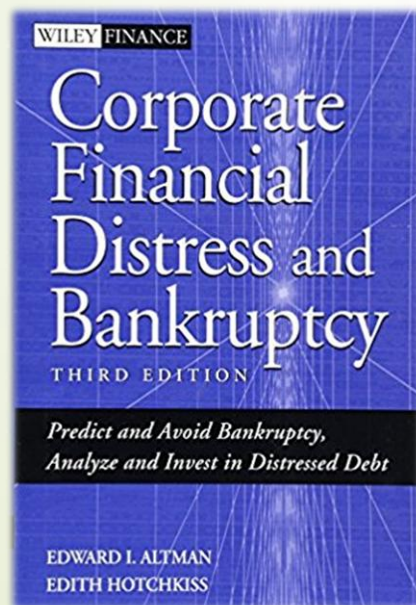
YELLOW PAGES
 DZELTENAS LAPPUSES

LATVIJĀ IZMANTOTĀS KREDĪTSPĒJAS NOVĒRTĒŠANAS METODEDES:

Metode	Pārzinošo īpatsvars	Izmantojošo īpatsvars
Kredīta scorings	87,5%	93,8%
Naudas plūsmas analīze	87,5%	93,8%
SWID analīze	68,8%	56,3%
Atzīmju analīzes metode	31,3%	12,5%
Altmana metodes	31,3%	-
«6 C» metode	18,8%	-
Čessera metode	12,5%	-
CAMPARI metode	12,5%	-
CART metode	6,3%	-
Citas metodes	6,3%	6,3%

*Pēc DU profesores Ainas Čaplinskas 2013.gada apkopojuma
N=64, Latvijas komercbanku kredīta menedžeri*

KĀDAS MAKSĀTSPĒJAS NOVĒRTĒŠANAS METODES IZMANTO LATVIJĀ?

Financial Risks: Cases Of
Non-Financial Enterprises.
InTech. 2012

BANKROTA DIAGNOSTIKA:

- **Finanšu analīzes koeficienti** (*Empirical Pragmatists, Ratio Statisticians*)
likviditāte, maksājspēja, rentabilitāte, apriete u.c.

- **Bankrota prognozēšanas modeļi** (*Distress Predictors*)
diskriminanta, logit/probit, naivi modeļi

Lieliem uzņēmumiem, finanšu sektoram:

- Daudzfaktoru imitācijas modeļi (*Multivariate Modelers*)
- Investīciju risku novērtēšanas metodes (*Capital Marketers*)

BANKROTA DIAGNOSTIKA LATVIJĀ:

1. Verificēti 19 prognozēšanas modeļi:

- Altman-Z'' (78%, 6); Altman-Z' (74%, 6)
- Zmijevski (73%, 6), Fulmer(67%, 5), Springeit (63%, 5)
- Kraliček Quick test (73%-78%, 2)

2. Izstrādāti 4 Latvijas modeļi:

- Šorins/Voronova, 1998.g. (67%, 6)
- Muceniece/Lāce, 2010.g. (83%, 0)
- Šķiltere/Žuka, 2010.g. (65%, 1)
- Genriha/Pettere/Voronova, 2011.g. (71%, 3)

(modeļa precizitāte, pārbaužu skaits)

BANKROTA DIAGNOSTIKA: Case of the
Slovak Republic (2015)*

Prediction method	Prediction Reliability	Error Beta
Quick Test	70%	30%
Zmijewski model	83.33%	16.67%
Altman's Z score	46.67%	53.33%

*Gundova, P.

Kralicek's Quick test (KQT) Kraličeka ātrā testa metodoloģija

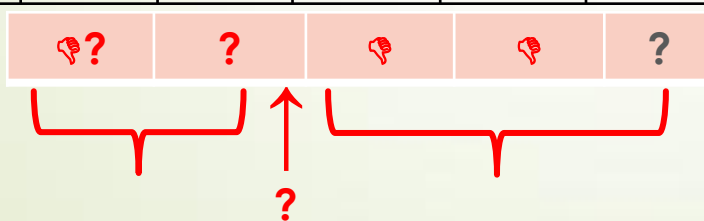
Indikatori		Punktu skaits (P_{xi})					
		4	3	2	1	0	
Finansiālā stabilitāte	X_1	<u>Pašu kapitāls</u> Aktīvu kopsumma	0.3	0.2 - 0.3	0.1 - 0.2	0.0 - 0.1	< 0.0
	X_2	<u>Saistības - nauda</u> Naudas plūsma	3 <	3 - 5	5 - 12	12 - 30	30 >
Finanšu stabilitātes indikatoru novērtējums (vidējais aritmētiskais A)							
Efektivitāte	X_3	<u>EBIT</u> Aktīvu kopsumma	0.15	0.12 - 0.15	0.08 - 0.12	0.00 - 0.08	< 0.00
	X_4	<u>Naudas plūsma</u> Ienākumi	0.1	0.08 - 0.1	0.05 - 0.08	0.00 - 0.05	< 0.00
Efektivitātes indikatoru novērtējums (vidējais aritmētiskais B)							
$KQT_M = \frac{A + B}{2}$ $KQT = \sum_{i=1}^4 P_{X_i}$		<p>KQT_M rezultātu interpretācija: KQT_M > 3 uzņēmuma finansiālais stāvoklis ir stabils (S), ja 1 < KQT_M < 3 – uzņēmuma finansiālais stāvoklis ir nenoteikts (UC), ja KQT_M < 1 – novērtēts kā maksātnespējīgs uzņēmums (I).</p>					
		<p>KQT rezultātu interpretācija: KQT > 11 – ļoti labs finansiālais stāvoklis (VGS); 8 < KQT < 11 – laba finansiālā situācija (GS); 4 < KQT < 8 – sarežģīts finansiālais stāvoklis (DFS); KQT < 4 – ļoti sarežģīts finansiālais stāvoklis (VDFS) (II).</p>					

(Adoptēts no Kralicek, 1993)

PRAKTISKAIS PIEMĒRS: Quick Test

Finansiālā stabilitāte
Efektivitāte

	-1.	-2.	-3.	-4.	-5.
X1	0,31	0,36	0,48	0,74	0,78
Px1	4	4	4	4	4
X2	13	76	-9	-1	-8
Px2	1	0	0	0	0
A	2,5	2	2	2	2
X3	-0,03	0,01	-0,03	-0,08	-0,03
Px3	0	1	0	0	0
X4	0,04	0,01	-0,05	-0,18	-0,03
Px4	1	1	0	0	0
B	0,5	1	0	0	0
KQT_M	1,5	1,5	1	1	1
N	?	?	?	?	?
KQT	6	6	4	4	4
N	DFS	DFS	VDFS	VDFS	VDFS

Kralicek's Quick test (KQT)

Kraličeka ātrā testa metodoloģija

Indikatori		Punktu skaits (P_{xi})					
		4	3	2	1	0	
Finansiālā stabilitāte	X ₁	Pašu kapitāls Aktīvu kopsumma	0.3	0.2 - 0.3	0.1 - 0.2	0.0 - 0.1	< 0.0
	X ₂	Saistības - nauda Naudas plūsma	3 <	3 - 5	5 - 12	12 - 30	30 >

Finanšu stabilitātes indikatoru novērtējums (vidējais aritmētiskais A)

Indikatori		Punktu skaits (P_{xi})					
		4	3	2	1	0	
Efektivitāte	X ₃	EBIT Aktīvu kopsumma	0.15	0.12 - 0.15	0.08 - 0.12	0.00 - 0.08	< 0.00
	X ₄	Naudas plūsma Ienākumi	0.1	0.08 - 0.1	0.05 - 0.08	0.00 - 0.05	< 0.00

Efektivitātes indikatoru novērtējums (vidējais aritmētiskais B)

KQT_M rezultātu interpretācija: KQT_M > 3 uzņēmuma finansiālais stāvoklis ir stabils (S), ja 1 < KQT_M < 3 – uzņēmuma finansiālais stāvoklis ir nenoteikts (UC), ja KQT_M < 1 – novērtēts kā maksātnespējīgs uzņēmums (I).

$$KQT_M = \frac{A+B}{2}$$

$$KQT = \sum_{i=1}^4 P_{X_i}$$

KQT rezultātu interpretācija: KQT > 11 – ļoti labs finansiālais stāvoklis (VGS); 8 < KQT < 11 – laba finansiālā situācija (GS); 4 < KQT < 8 – sarežģīts finansiālais stāvoklis (DFS); KQT < 4 – ļoti sarežģīts finansiālais stāvoklis (VDFS) (II).

PRAKTISKAIS PIEMĒRS:

METODE	-1.gads	-2.gadi	-3.gadi	-4.gadi	-5.gadi
FINANŠU ANALĪZE (MAKSĀTSPĒJA, LIKVIDITĀTE)	↓ ?	?	↓ 👍	👍	👍
KRALIČEK QUICK TEST	👎 ?	?	👎	👎	?
ALTMAN Z''	👎	👎	👎	?	👍
ŠORINS/VORONOVA	👎	👎	👎	👎	👍
ZMIJEVSKI (p_b)	👎 ↑	↑ ?	?	👍	👍

16

LATVIAN CASE: pēc maksātnespējīgā uzņēmuma pārskatiem, kuros konstatēta falsifikācija

SECINĀJUMI:

1. Maksātspējas novērtēšana ir obligāts nosacījums katram komercuzņēmumam.
2. Krāpnieciskie bankroti nes lielus zaudējumus un atstāj citas sekas.
3. Eksistē vairākas maksātspēju novērtēšanas metodes, vienotā pieeja nav izstrādāta.
4. Maksātspējas novērtēšanai nevar izmantot vienīgi finanšu analīzi.
5. Pasaulē izstrādātie bankrota diagnostikas modeļi vispirms ir jāverificē Latvijas apstākļos.
6. Altmana modeļi joprojām ir populāri un dod augstu precizitāti arī Latvijā.
7. Naivu modeļu pielietošana ir ērta un var būt precīza.
8. Sniedzot maksātspējas novērtēšanu, papildus finanšu analīzei rekomendēts izmantot vismaz 3 dažādu klašu modeļus.
9. Jāņem vērā konstatētos krāpnieciskā bankrota nefinanšu indikatorus.

PALDIES PAR UZMANĪBU:

- **IRINA VORONOVA:**

tel. +371 67089486, 26330355

e-pasts: Irina.Voronova@rtu.lv

18

- **JŪLIJA LIODOROVA:**

tel. +371 67208483, 29903238

e-pasts: Julija.Liodorova@ekspertize.vp.gov.lv